

Klicka eller tryck här för att ange text.

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för värmeisolerings-
produkter in-situ

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter
Utgivare: Boverket, februari 2022
Diarienummer: 2676/2021

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats: www.boverket.se
Alternativa format kan beställas från Boverket.
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Förord

Boverket är ansvarig myndighet för marknadskontroll av byggprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden. Syftet med Boverkets marknadskontroll är att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den inre marknaden uppfyller lagstiftningens krav och inte utgör en risk för människors hälsa och säkerhet.

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende värmeisoleringsprodukter in-situ. Projektet har omfattat dokumentationskontroll av värmeisoleringsprodukter in-situ som finns på den svenska marknaden.

Slutrapporten är sammanställd av jurist Elin Mattsson i samarbete med byggproduktexperten Sara Elfving på enheten för Tillsyn.

Karlskrona februari 2022

Peter Fransson
avdelningschef

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Inledning.....	6
Byggproduktförordningens krav	7
Dokumentationskontroll.....	9
Urval för kontroll	9
Resultat av dokumentationskontroll	9
Slutsatser.....	11

Sammanfattning

Boverkets marknadskontroll syftar till att säkerställa att produkter som tillhandahålls på den svenska marknaden uppfyller gällande krav i lagstiftningen, såväl europeisk som nationell. Boverket har därför under perioden maj 2021 – februari 2022 bedrivit marknadskontroll av värmeisoleringsprodukter in-situ som tillhandahålls i Sverige.

Detta projekt har enbart omfattat dokumentationskontroll, och inga produkter har därför provats. Dokumentationskontroll syftar till att granska att produkter som tillhandahålls på marknaden har erforderlig och korrekt dokumentation. Inom ramen för detta projekt kontrollerades totalt sex aktörer, varav samtliga var distributörer.

Samtliga kontrollerade aktörer hade smärre avvikelser i dokumentationen. Efter detta projekts slutförande är samtliga brister korrigerade.

Boverkets slutsats är att det finns en hög grad av regelefterlevnad inom detta produktområde. Boverket kunde konstatera att samtliga produkter var försedda med såväl prestandadeklaration som CE-märkning. Endast ett fåtal av dessa hade smärre brister. I de fall där berörd tillverkare fanns i ett annat EU-land skickades ärendet vidare till behörig myndighet i det land där tillverkaren hade sitt säte för vidare handläggning. Mot bakgrund av genomförda kontroller och resultatet av kontakterna med de berörda aktörerna finner Boverket att projektet kan avslutas.

Denna rapport avslutar härmed Boverkets marknadskontroll avseende värmeisoleringsprodukter in-situ.

Bakgrund

Inledning

Boverket är ansvarig marknadskontrollmyndighet för produkter som omfattas av förordning (EU) nr 305/2011, nedan kallad byggproduktförordningen¹.

I ett led att identifiera framtida marknadskontrollprojekt undersökte en europeisk samarbetsgrupp, AdCo-CPR², om riskvärdering av byggprodukter kunde ligga till grund för prioritering av framtida marknadskontroller. En utvärdering enligt den framtagna riskvärderingsmodellen gjordes av en konsult på uppdrag av den norska marknadskontrollmyndigheten *Direktoratet för Byggkvalitet*. Konsultens rapport indikerade bland annat att värmeisoleringsprodukter in-situ skulle kunna utgöra en hög-riskprodukt.

Under maj 2021 – februari 2022 utförde Boverket därför marknadskontroll av värmeisoleringsprodukter in-situ som tillhandahölls på den svenska marknaden. Marknadskontrollen bestod av en dokumentationskontroll med fokus på byggproduktförordningens krav på produktokumentation.

Byggprodukter som omfattas av harmoniserade standarder ska ha en prestandadeklaration och vara CE-märkta för att få tillhandahållas på den inre marknaden.

Prestandadeklarationen och CE-märkningen innehåller information med avgörande betydelse för byggherrens val av produkter som ska ingå i ett byggnadsverk. Det är därför viktigt att produkternas egenskaper bedöms och redovisas korrekt. Korrekt redovisade egenskaper hjälper byggherren att välja lämpliga produkter för att säkerställa att det färdiga byggnadsverket uppfyller de tekniska egenskapskraven i det nationella byggregelverket.

Marknadskontrollen har gett Boverket en möjlighet att informera aktörer på den svenska marknaden om gällande krav. Kontrollens grundsyfte har varit att säkerställa att aktörerna följer gällande krav. Resultatet av marknadskontrollen redovisas i denna rapport.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

² Gruppen för administrativt samarbete för europeiska marknadskontrollmyndigheter inom byggproduktområdet.

Byggproduktförordningens krav

Kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard gäller från den 1 juli 2013 då byggproduktförordningen blev tillämplig fullt ut.

Aktuella harmoniserade standarder

I detta projekt har kontroll genomförts av värmeisoleringsprodukter som appliceras in-situ. Boverket har utfört kontrollen utifrån två harmoniserade standarder, SS-EN 14315-1:2013³ respektive SS-EN 14318-1:2013⁴.

System för fortlöpande kontroll och bedömning av prestanda

Värmeisoleringsprodukter in-situ kan omfattas av olika system för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda. För dessa produkter gäller system 1, 3 eller 4. Det är EU-kommissionen som beslutar om vilket system som ska vara tillämpligt för respektive produkt och egenskap. Detta publiceras i särskilda kommissionsbeslut, men återges oftast också i respektive standards ZA-bilaga som då indikerar vilket system som ska tillämpas.

De olika systemen anger ansvarsfördelningen mellan tillverkaren och ett anmält organ vad gäller tillverkningskontrollen.

I respektive standards ZA-bilaga framgår vilket system som ska tillämpas av system 1, 3 eller 4. Avgörande för vilket av systemen som tillämpas är produktens avsedda användning, för denna produktgrupp specifikt utifrån egenskapen reaktion vid brandpåverkan.

De olika systemen beskrivs i byggproduktförordningens bilaga V och innebär i korthet följande:

- System 1 innebär att tillverkaren ska utföra tillverkningskontroll i fabrik samt ta stickprov för ytterligare kontroll enligt fastställd provningsplan. Ett anmält organ ska involveras vid såväl inledande typprovning av produkttypen som vid en första besiktning av tillverkningskontrollen i fabrik och där utefter fortlöpande tillverkningskontroll i fabrik.
- System 3 innebär att tillverkaren ska vända sig till ett anmält organ för att genomföra en bedömning av byggproduktens prestanda på grundval av provning, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten. Bedömningsresultaten ligger

³ SS-EN 14315-1:2013, Värmeisoleringsprodukter för byggnader - In-situ-formad sprayad styv uretancellplast (PUR) och styv isocyanuratcellplast (PIR) - Del 1: Egenskapsredovisning för cellplastsystem före installation.

⁴ SS-EN 14318-1:2013, Värmeisoleringsprodukter för byggnader - In-situ-formad dispergerad styv uretancellplast (PUR) och styv isocyanuratcellplast (PIR) - Del 1: Egenskapsredovisning för cellplastsystem före installation.

därefter till grund för deklarerad prestanda i prestandadeklarationen. Tillverkaren ansvarar därutöver för att utföra tillverkningskontroll i fabrik.

- System 4 innebär att tillverkaren själv ansvarar för att genomföra en bedömning av byggproduktens prestanda på grundval av provning, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten samt utföra tillverkningskontroll i fabrik.

Dokumentationskontroll

Urval för kontroll

Arbetet inleddes med identifiering av aktörer på den svenska marknaden. Ett informationsbrev om gällande regler och den kommande kontrollen skickades till samtliga identifierade aktörer. Boverket noterade tidigt att den svenska marknaden avseende värmeisoleringsprodukter för in-situ applicering har ett begränsat antal aktörer och produkter. Urvalet av aktörer för kontroll fokuserade därför på att få ett så varierat utbud av produkttyper som möjligt.

Projektet innefattade dokumentationskontroll av produkter från sex aktörer, som vid tidpunkten för kontroll tillhandahöll värmeisoleringsprodukter in-situ på den svenska marknaden. Samtliga kontrollerade aktörer var distributörer.

De harmoniserade standarderna SS-EN 14315-1:2013 och SS-EN 14318-1:2013 undantar uttryckligen produkter som färdigställts i fabrik, däribland så kallade aerosolbehållare för småskaligt bruk. Boverket fokuserade därför på att enbart välja aktörer som i dagligt språkbruk skulle benämnas som entreprenörer, det vill säga företag som installerar värmeisoleringsprodukter på plats. Dessa aktörer är dock enligt byggproduktförordningens reglering distributörer, och ansvarar för produktens dokumentation i enlighet med förordningens krav.

Resultat av dokumentationskontroll

Boverket begärde in prestandadeklaration och CE-märkningar från samtliga aktörer.

Den inkomna dokumentationen granskades med utgångspunkt för de krav som ställs i byggproduktförordningen, den tillämpliga standarden samt i Boverkets föreskrifter.

Boverket kunde tidigt konstatera att det fanns en hög grad regelefterlevnad inom detta produktområde. Samtliga aktörer kunde redovisa prestandadeklarationer och CE-märkningar. Förekommande brister i dokumentationen beskrivs nedan under respektive rubrik.

Prestandadeklaration

Samtliga prestandadeklarationer som Boverket fick ta del av var på engelska. Prestandadeklarationer, bruksanvisningar och säkerhetsföreskrifter (säkerhetsinformation) som ska tillhandahållas användare ska vara skrivna på svenska för byggprodukter som tillhandahålls här i landet (2 § Boverkets föreskrifter och allmänna råd [2013:7] om språkkrav för prestandadeklarationer och vissa andra handlingar om byggprodukter).

Boverket kommunicerade denna brist med aktörerna och erhöll skyndsamt komplettering i form av en svensk version. Boverket kunde även konstatera att samtliga prestandadeklarationer var upprättade med beaktande av byggproduktförordningens krav och innehöll endast smärre formaliafel. Exempel på det var användandet av "N/A" (Not Applicable) i stället för det av byggproduktförordningen föreskrivna begreppet "NPD" (No Performance Determined).

CE-märkning

Samtliga aktörer kunde redovisa en bild eller kopia av produkternas CE-märkning. I ett par fall saknade CE-märkningen fullständig information om samtliga på prestandadeklarationen deklarerade egenskaper, vilket är ett krav enligt byggproduktförordningen artikel 9. Boverket noterade dock att samtliga aktörer agerade i egenskap av distributörer på den svenska marknaden, vilket innebär de varken kan eller får korrigera bristerna. I de fall där berörd tillverkare fanns i ett annat EU-land skickades ärendet vidare till behörig myndighet i det landet där tillverkaren hade sitt säte för vidare handläggning.

Slutsatser

Boverket inledde marknadskontroll av värmeisoleringsprodukter på grundval av en nordisk riskutvärdering som indikerade att det kunde finnas stora risker inom produktområdet. Boverket kan dock efter denna kontroll konstatera att så inte är fallet.

Den dokumentation som Boverket fick ta del av i projektet visade att det finns en välspriidd kunskap inom värmeisoleringsbranschen om byggproduktförordningens krav. Samtliga kontrollerade företag kunde efter förfrågan redovisa såväl prestandadeklaration som CE-märkning. Boverket noterar dock att de svenska språkraven avseende prestandadeklarationen hade förbisetts men denna brist korrigerades snabbt av samtliga berörda aktörer. Boverkets slutsats är att värmeisoleringsbranschen har en hög grad regelefterlevnad varför en framtida uppföljning inte bedöms nödvändig i närtid.

Själva kontrollinsatsen har genomförts i form skrivbordskontroller. Syftet med det valda arbetssättet i detta projekt var att reducera kostnader och minska miljöpåverkan från resor. En fördel med det valda sättet var att Boverket fick utrymme att kontakta fler ekonomiska aktörer med högre representativt värde för den svenska marknaden, än om det gjorts företagsbesök i varje enskilt ärende.

Den rådande omvärldssituationen med Covid-19 omöjliggjorde vidare fysiska platsbesök hos ekonomiska aktörer, vilket ytterligare motiverade skrivbordskontroll. Under rådande omständigheter bedömer Boverket att kontrollsättet har fungerat bra. Boverket ser dock ett mervärde att i framtiden återuppta fysiska platsbesök hos ekonomiska aktörer. Boverkets erfarenhet från tidigare marknadskontroller visar på att platsbesök ger positiva effekter för såväl branschens aktörer som för Boverket. Platsbesök ger Boverket en möjlighet att förstå branschens utmaningar, samtidigt som besökta aktörer får information och möjlighet att ställa frågor direkt till myndigheten om gällande regelverk.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se